

Moræneøens hale

Den tidligere morænebakke blev omdannet til Æbelø for 8–9.000 år siden da stenalderens hav oversvømmede området. Bølgestrømme fra nord gnaver klinterne ud. Stenene fra klinterne bliver liggende nedenfor på strandbredden, mens det finere materiale bliver ført med strømmen rundt om øen og aflejret i læ på øens sydside. Her vokser en odde eller drag (Brådet) ud. For enden af draget er der aflejret en bredere holm, Æbelø Holm af små krumodder, der lægger sig uden på hinanden som løgringe. Arealet er fordoblet i løbet af det sidste århundrede.

Sandet og stenene i klinterne stammer fra de to sidste istider. Man kan finde den blåskinnende sten larvikit fra Norge og sten med fossiler, (Katholmblokke).

Æbelø Leret

Foto: Fyns Amt

Klinten lige vest for Østerhoved, med de foldede lag i Æbelø Leret. De lyse lag er forkislet ler, mens de mørke lag er ren ler.

Helt unikt er det 55–60 millioner år gamle mørkegrå Æbelø Ler fra tertiærtiden. Leret ses smukkeste i klinten nordvest for Østerhoved Spids ⑨, hvor de lyse, forkislete lag og de mørke lerede lag er foldet op i en bue, men findes også ved den tidligere havn, Skibsdal og Tjørnehule. Leret fra tertiærtiden har et højt indhold af mineralet smectit, der har en fænomenal evne til at suge vand. Når det bliver vådt bliver det blødt som vælling og kan ved kysterne skride ud i havet i store lertunger. Der er tit revet træer med ned på strandbredden. Øen er en internationalt kendt lokalitet for disse leraflejringer.

Æbelø, Æbelø Holm og Dræet. På Dræet (forrest i billedet) ses stadig de gårde der blev forladt i 1960'erne

I stuehuset til "skovfogedhuset" boede lærerinden i den ene ende og skolen var i den anden. ③

Foto udlånt Korny Kristensen

Brænde har man altid hentet på Æbelø

Æbelø er nævnt første gang i slutningen af 1200-tallet i kong Valdemars Jordebog, der var en oversigt over kongens ejendom. Ingen boede på øen, men der blev hentet brændsel, jaget, fisket og husdyr græssede på øen. Træ var en mangelvare på Nordfyn i 1400-tallet og bønderne i de nærmeste sogne følte de havde ret til fri skovhugst på Æbelø. Op til o. 1600 søgte folk også til Æbelø for at fiske om sommeren.

Kronen har haft hestehold på Æbelø – det første vidnesbyrd er fra 1480. I 1578 mistede kronen interessen for Æbelø og øen var i adelig eje indtil 1623, hvor borgerne i Bogense købte øen og tog fat på at rydde skoven. Omkring 1650 var der så megen mark at dyrke at øen fik beboere året rundt. Den første gård lå syd på øen, men da man fandt ud af at jorden var bedre nordpå blev Æbeløgaard ⑩ bygget omkring 1680 og i 1688 blev den takseret på linie med de bedste nordfynske fæstegårde.

Æbeløgaard 1946, hvor der var mange folk i skov- og landbrug – i forgrunden anses nogle af børnene, der boede på øen.

Foto udlånt Korny Kristensen

Et rigt insektliv

På Æbelø lever der mange forskellige sommerfugle, biller og andre insekter – fordi øens natur er varieret; specielt de gamle træer er levested for insekter, der ellers ikke har mange levesteder i dyrkede skove.

Den store bille, Eghjorten, var talrig på Æbelø omkring 1900. Eghjortens larve lever i gamle træers rødder i 5 år inden den efter forvandlingen til bille har et kort liv over jorden på en halv til en hel måned. Billens sidste levested i Danmark var Æbelø, men den er ikke set her siden 1954.

Sommerfuglen Skovrandøje er karakterart for Æbelø, idet den holder til i små lysåbninger i skoven. De første skovrandøjer ses sidst i april i et varmt forår, men er først talrige sidst i maj.

Skovrandøje

Foto: Bert Wiklund

Ugler

Øens skove og engarealer giver gode muligheder for ugler. Måden findes i rigt mål som smågnavere på græssletter og enge.

Natugle og Skovhornugle yngler fast med et – flere par afhængig af fødemængden. Både Mosehornugle og Slørugle har tidligere ynglet og kan tænkes at genindvandre.

Skovhornugle

Foto: Bert Wiklund

Foto: Bert Wiklund

Ramsløg

I maj kan man opleve det smukke syn med et mylder af Ramsløg under de nyudsprungne bøge. Ramsløg gror forholdsvis få steder, men danner kompakte bestande, hvor de er – og andre urter konkurreres væk.

I begyndelsen af 1900-tallet var der mange forskellige og sjældne planter på Æbelø, men den intensive vildtpleje med udsætning af masser af fasaner og dyrkning af vildtfoder på strandengene har, sammen med mange klovbærende dyrs store græsningstryk udryddet flere plantearter og ødelagt mange af de gode voksesteder. Forhåbentlig vil mangfoldigheden af planter vende tilbage med den nye drift af øen.

Mouflonvædder

Dåvildt og mufloner

Dåvildtet har måske været på Æbelø siden middelalderen og skal ifølge fredningen bevares på øen med en vinterbestand på mindst 100 stykker klovvildt, men må dog ikke forekomme i et antal, som hindrer en naturlig foryngelse i skoven. Et mindre antal mufloner (korsikansk bjergfår) må være på øen – foreløbig i 10 år. De er udsat på øen i 1955.

Foto: Viggo Lind

Æbeløgaard 1905 – foto udlånt af Lokalhistorisk Arkiv for Bogense Kommune

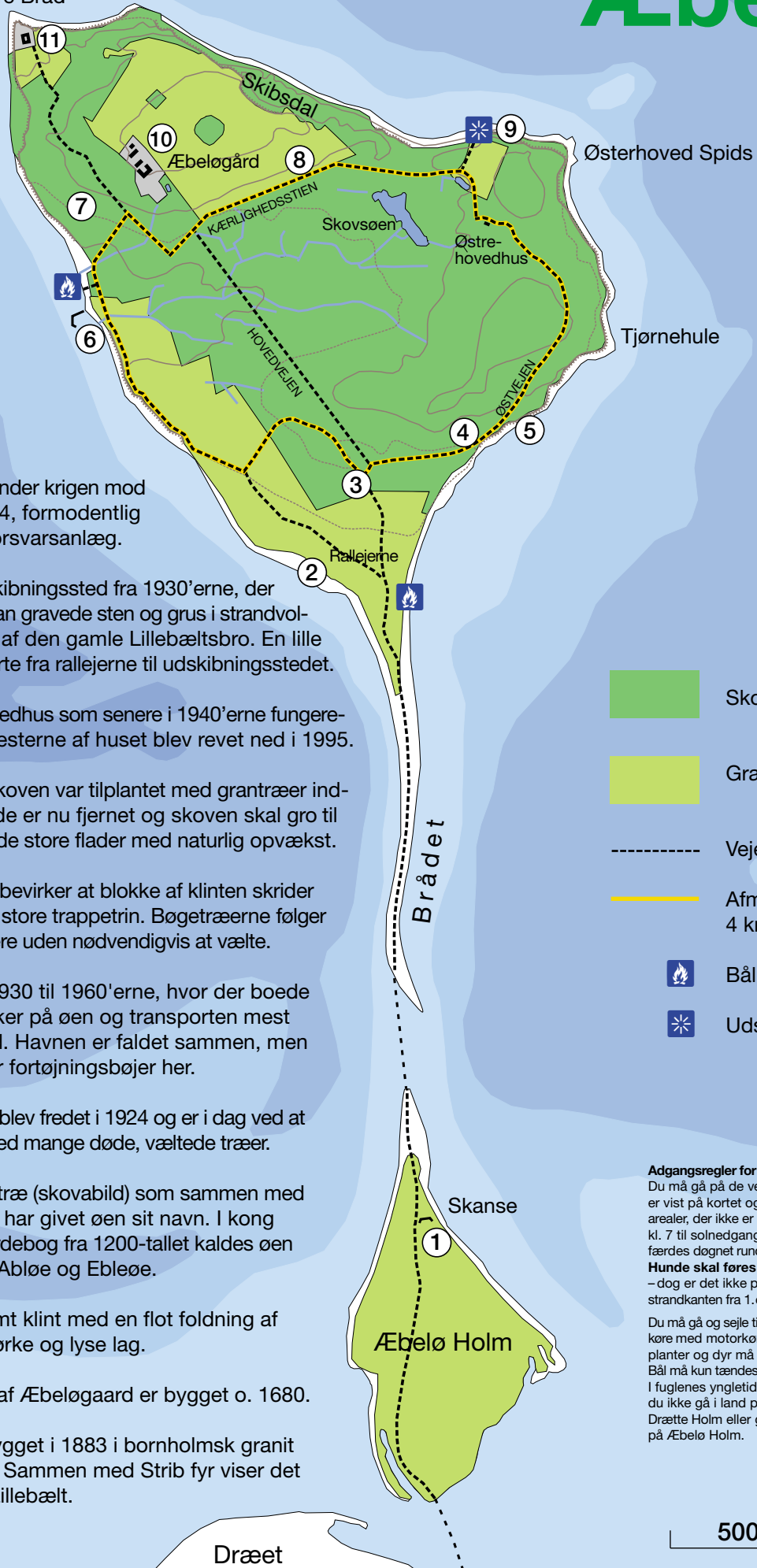
I 1780 var de større egetræer solgt til skibstømmer og resten af træerne var kun tjenlige til brænde. Fra 1795 til 1920 var Æbelø under grevskabet Roepstorff hvor vægten blev lagt på jagt og skovbrug. Man opgav at dyrke en del af jorden. Godsejer E. Grevenkop-Castenskiold købte Æbelø i 1955 og de følgende år ejendommene på Dræet, hvor han nedlagde beboelserne. I hundrede år havde Dræet været beboet – o. 1860 flyttede den første familie herud og i 1911 fik fem husstande med 18 indbyggere deres udkomme ved landbrug på øen og fiskeri i de nærmeste farvande. I 1992 blev der høstet for sidste gang på Dræet.

I 1787 boede 19 personer på Æbelø. Antallet steg til 30 personer i 1845 og til 50 omkring anden verdenskrig, hvor øen havde sin egen skole. Fraflytningen tog fart i 60'erne. I dag er alle huse fjernet undtagen Æbeløgaard, fyrmesterboligen og Østerhovedhus.

Æbelø

Nordre Bråd

- 1 Skanse, anlagt under krigen mod England 1807-14, formodentlig ovenpå ældre forsvarsanlæg.
- 2 Rester af et udskibningssted fra 1930'erne, der blev anlagt da man gravede sten og grus i strandvoldene til bygning af den gamle Lillebæltsbro. En lille tipvognsbane førte fra rallejerne til udskibningsstedet.
- 3 Her lå et skovfogedhus som senere i 1940'erne fungerede som skole. Resterne af huset blev revet ned i 1995.
- 4 En tredjedel af skoven var tilplantet med grantræer indtil fredningen – de er nu fjernet og skoven skal gro til naturligt. Derfor de store flader med naturlig opvækst.
- 5 Det plastiske ler bevirker at blokke af klinten skrider ned mod havet i store trappetrin. Bøgetræerne følger med og gror videre uden nødvendigvis at vælte.
- 6 Øens havn fra 1930 til 1960'erne, hvor der boede mange mennesker på øen og transporten mest foregik med båd. Havnen er faldet sammen, men der findes et par fortøjningsbøjer her.
- 7 En del af skoven blev fredet i 1924 og er i dag ved at falde sammen med mange døde, væltede træer.
- 8 Et stort vildæbletræ (skovabild) som sammen med andre skovabild har givet øen sit navn. I kong Valdemar II's Jordebog fra 1200-tallet kaldes øen Æblæø, senere Abløe og Ebløe.
- 9 Geologisk berømt klint med en flot foldning af Æbelø-lerets mørke og lyse lag.
- 10 De ældste dele af Æbeløgaard er bygget o. 1680.
- 11 Øens fyr blev bygget i 1883 i bornholmsk granit og er 18 m højt. Sammen med Strib fyr viser det indsejlingen til Lillebælt.

- Skov
- Græs
- Veje/stier
- Afmærket rute 4 km lang
- Bålplads
- Udsigtspunkt

Adgangsregler for Æbelø

Du må gå på de veje og stier, der er vist på kortet og på udyrkede arealer, der ikke er indhegnede fra kl. 7 til solnedgang – du må dog færdes døgnet rundt på stranden.

Hunde skal føres i snor

– dog er det ikke påkrævet på strandkanten fra 1. okt. til 31. marts

Du må gå og sejle til øerne, men ikke køre med motorredskaber. Frugter, planter og dyr må ikke indsamles. Bål må kun tændes på bålpladserne. I fuglenes yngletid (1/3 - 15/7) må du ikke gå i land på Dræet og Drætte Holm eller gå udenfor vejen på Æbelø Holm.

500 m

Dræet